

4. Raximov, T. *Madaniyatlararo muloqot va integratsiya*. Toshkent: Innovatsiya, 2017.
5. Qurbonov, M. *Ijtimoiy-madaniy rivojlanish nazariyalari*. Toshkent: Akademnashr, 2020.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari va farmonlari to'plami. *Madaniyat va san'at sohasida strategik rivojlanish choralari*. 2017–2023 yillar.
7. Abduqodirov, A. *Milliy identitet va madaniy meros*. Toshkent: Ma'naviyat, 2019.
8. Odilova, Z. *Raqamli texnologiyalar va madaniy kontent*. Toshkent: Ilm Ziyo, 2021.
9. O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. *Milliy madaniyatni saqlash va rivojlantirish strategiyasi*. Toshkent, 2022.

REZYUME. Maqolada globalizatsiya jarayonlari kontekstida milliy madaniyat va ijtimoiy integratsiyaning o'zaro bog'liqligi ilmiy asosda tahlil qilinadi. Tadqiqotda global ta'sirlar milliy madaniyatni qanday shakllantirishi va ijtimoiy birlikni mustahkamlashdagi roli o'rganiladi. Shuningdek, milliy madaniyatni saqlab qolish va ijtimoiy integratsiyani rivojlantirish yo'llari, shu jumladan madaniy siyosat va zamonaviy texnologiyalarning imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Maqola natijalari ijtimoiy tadqiqotchilar, madaniyatshunoslar va davlat siyosatini shakllantiruvchilar uchun muhim konseptual baza yaratadi.

РЕЗЮМЕ. В статье на научной основе анализируется взаимосвязь национальной культуры и социальной интеграции в контексте процессов глобализации. Исследование рассматривает, каким образом глобальные воздействия формируют национальную культуру и укрепляют социальное единство. Также рассматриваются пути сохранения национальной культуры и развития социальной интеграции, включая возможности культурной политики и современных технологий. Результаты статьи представляют собой важную концептуальную базу для социальных исследователей, культурологов и разработчиков государственной политики.

SUMMARY. The article scientifically analyzes the interrelationship between national culture and social integration within the context of globalization processes. The study examines how global influences shape national culture and reinforce social cohesion. It also explores ways to preserve national culture and promote social integration, including the potential of cultural policy and modern technologies. The findings provide an important conceptual framework for social researchers, cultural scholars, and policymakers.

KITAPXANA MÁLIMLEME XÍZMETIN ALÍP BARÍWDA INFORMACIYA RESURLARÍNA BOLĠAN TALAPLARDÍ ÚYRENIW

Amanbaeva Albina Naǵmetbaevna – magistr

Ózbekstan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat instituti Nókis filiali

Tayanış sózler: kitapxana iskerligi, ilimiy hám mádeniy rawajlanıw, kitapqumarlıq, málimleme texnologiyaları.

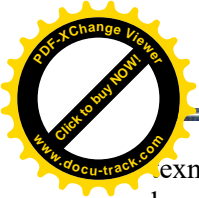
Ключевые слова: библиотечная деятельность, научное и культурное развитие, чтение, информационные технологии.

Key words: library activity, scientific and cultural development, reading, information technologies.

Kitapxanalar ilimiy hám mádeniy rawajlanıwdıń ajralmas bólegi bolıp, jámiyette málimleme tarqatıw, ilim hám bilimlendiriw tarawların rawajlandırıwda úlken rol atqaradı. Biraq, zamanagóy texnologiyalar hám ózgeriwshen talaplar fondında kitapxana málimleme xızmeti túrli mashqalalardı dus kelmekte. Usı maqalada kitapxanaların málimleme iskerligindegi tiykarǵı mashqalalar hám olardıń nátiyjeli sheshimleri haqqında pikir júrgizemiz. Kitapxana málimleme iskerliginde júzege keletuǵın mashqalalardan dep tómendegilerdi aytıwımızǵa boladı; finanslıq resurslardıń jetispewshiligi, sanlı texnologiyalardıń engizilmewi, paydalanıwshılar aktivliginiń tómenlewi, kadrlar mamanlıǵınıń

jeterli emesligi, kitapxana fondlarınń eskirgeni hám jańalanbaytuǵınlıǵı, kitapxanaǵa kiriw imkaniyatlarınń sheklengenligi, kitapxana resurslarınń teńsiz bólistiriliwi.

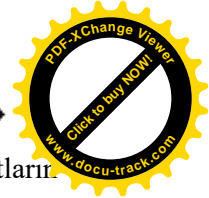
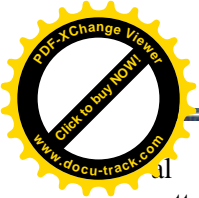
Kitapxanaların rawajlanıwı ushın finanslıq támiynat áhmiyetli rol oynaydı. Biraq, kóplegen kitapxanalar jeterli qarǵı ajratılmaǵanı sebepli jańa kitaplar, elektron resurslar hám texnologiyalardı satıp alıwda qıyınshılıqlardı dus kelmekte. Bunday jaǵdaylarda jumıs processinde mámleketlik hám jeke menshik sektor birge islesiw rawajlandırıw, grant hám xalıqaralıq baǵdarlamalarda qatnasıw jáne de qáwenderler hám mámleketlik emes shólkemler menen birge islesiw joybarların iske qosıw nátiyjeli sanaladı. Zamanagóy málimleme-kitapxana jumısı sanlı

Texnologiyalar menen tıgız baylanıslı bolıwı kerek. Házirgi kúnde internet resursları, elektron kataloglar, sanlı arxivler hám onlayn maǵlıwmatlar bazaların bar ekenligi informaciya almasıwın sezilerli dárejede ańsatlastıradı. Sol sebepli, kitapxanalarda sanlı texnologiyalardı engiziw, paydalanıwshılardıǵa jáne de keńirek hám qolaylı xızmet kórsetiw imkaniyatın jaratadı. Bul tek ǵana kitapxana resurslarınan nátiyjeli paydalanıwdı támiyinlep qoymastan, al uzaq ayaqlardaǵı paydalanıwshılardıǵa da maǵlıwmat alıw imkaniyatın keńeytedi. Kóplegen kitapxanalar bolsa elege shekem dástúriy formada islewdi dawam etpekte hám bul paydalanıwshılardıń talaplarına juwap bere almaydı. Kitapxanalardı zamanagóy kompyuterler hám dástúriy támiynat penen támiyinlew, elektron katalog hám sanlı kitapxanalar jaratıw arqalı kóplegen imkaniyatlardıǵa jol ashılıwı múmkin. Álbette, tek ǵana texnologiyalar menen támiyinlew jetkiliksiz bolıp esaplanadı. Kitapxana xızmetkerlerin informaciya texnologiyaları boyınsha oqıtıw, olardıń tez-tezden jańa bilimler alıwına múmkinshilikler jaratıw maqsetke muwapıq. Kitapxanashı xızmetkerlerdiń bilim hám kónlikpeleri zamanagóy málimleme texnologiyalarına say bolıwı kerek. Biraq, kópshilik kitapxanashılar jańa texnologiyalar menen islewge tayar emes. Bul tiykarınan málimleme texnologiyaları boyınsha jeterli bilim hám kónlikpelerdiń joqlıǵı, turaqlı tájiriye arttırıw imkaniyatların sheklengenligi hám kitapxana sistemasında zamanagóy texnologiyalardan paydalanıw boyınsha oqıw baǵdarlamaların jetispewshiligi menen baylanıslı. Sonday-aq, ayırım xızmetkerlerdiń jańa texnologiyalardıǵa beyimlesiw baǵdarında jeterli dárejede xoshametke iye emesligi de mashqala tuwdıradı. Sol sebepli, kitapxanashılar ushın turaqlı túrde treningler, seminarlarǵa qatnasıw imkaniyatların jaratıw, tájiriye qánigelerdiń qatnasıwında sheberlik sabaqların ótkeriw hám olardıǵa jańa texnologiyalar menen islesiwdi úyretiw úlken áhmiyetke iye. Kitapxanashılardı turaqlı túrde qánigeligin arttırıw kurslarına tartıw. Olardıń kásiplik sheberligin arttırıw ushın zamanagóy málimleme texnologiyalarınan paydalanıw, jańa kitaplar hám kitapxana basqarıw sistemaları boyınsha oqıw baǵdarlamaların islep shıǵıw áhmiyetli. Málimleme texnologiyaları boyınsha arnawlı treningler shólkemlestiriw. Bul treninglerde elektron kitapxana sistemaları, onlayn kataloglar, sanlastırıw texnologiyaları hám paydalanıwshılardıǵa interaktiv xızmet kórsetiw boyınsha kónlikpeler úyreniliwi kerek. Jańa áwlad kitapxanashılardıń tayarlaw maqsetinde joqarı oqıw

orınları menen birge islesiw. Kitapxanashılıq baǵdarında bilim beriwshi joqarı oqıw orınları menen birgelikte qospa baǵdarlamalar islep shıǵıw, ámeliyat baǵdarlamaların jolǵa qoyıw hám zamanagóy málimleme texnologiyalarına tiykarlanǵan oqıw kursların shólkemlestiriw kerek.

Málimleme texnologiyaların rawajlanıwı menen kitapqumarlar sanı azaymaqta, sebebi, kópshilik internet hám elektron dereklerden paydalanıwǵa ótpekte. Onlayn kitapxanalar, elektron kitaplar, ilimiy maqalalar bazaları hám audiokitaplar paydalanıwshılardıǵa dástúriy kitaplarǵa qaraǵanda tezirek hám qolaylıraq maǵlıwmat alıw imkaniyatın bermekte. Bunnan tisqari, mobil qosımshalar hám sanlı oqıw platformaların keń tarqalıwı da adamlardıń kitap oqıwǵa bolǵan ádetlerine tásir etpekte. Biraq, bul process kitapqumarlıq mádeniyatın joǵalıwın ańlatpaydı, al onı jańa formalarǵa beyimlesiwine alıp kelmekte. Kitapxanalar jumısın ǵalaba en jaydırıw ushın reklama hám úgit-násiyat jumısın kúsheytiw. Bunıń ushın sociallıq tarmaqlarda kitapxanaların xızmetleri haqqında bloglar, videorolikler hám interaktiv postlar tayarlaw áhmiyetli. Bunnan tisqari, jergilikli ǵalaba xabar quralları, radio hám televidenie arqalı kitapxana jumısın sáwlelendiriw de nátiyjeli boladı. Sonday-aq, kitapqumarlardı tartıw ushın hár qıylı temalarda seminarlar, kitap prezentaciyları, avtorlar menen ushırasıwlar hám tańlawlar shólkemlestiriw zárúr. Elektron hám baspa resurslardıń sapasın arttırıw. Kitapxanalarda bar resurslardıń sapası paydalanıwshılardıń qanaatlanıw dárejesine tikkeley tásir etedi. Elektron resurslardıń sapasın arttırıw ushın olardıń turaqlı túrde jańalanıp barılıwı, paydalanıwshılardıǵa qolaylı interfeyste usınılıwı hám maǵlıwmatlardıń isenimliliǵi támiyinleniw kerek. Baspa resurslar boyınsha bolsa jańa basılımlardı satıp alıw, gónergen ádebiyatlardı almasıwıw hám arnawlı qánigeler tárepinen usınıs etilgen kitaplardı jıynaw úlken áhmiyetke iye. Sonday-aq, paydalanıwshılardıń pikirlerin esapqa alıp, eń talapker resurslardı kitapxana fondına qosıw da zárúr. Kitapqumarlar ushın arnawlı ilajlar, seminar hám treningler shólkemlestiriw. Bunday ilajlar kitapqumarlardı jedel tartıw hám olardıń intellektuallıq rawajlanıwına úles qosıw ushın áhmiyetli. Kitapxanalarda temalı seminarlar, jazıwshılar hám ilimpazlar menen ushırasıwlar, jańa kitap prezentaciyları, ádebiy viktorinalar shólkemlestiriliwi kerek. Sonday-aq, balalar hám jaslar ushın oqıw marafonları, dóretiwshilik jazıw kursları hám málimleme texnologiyaları boyınsha treningler ótkeriw paydalı. Bunday ilajlar tek ǵana kitapqumarlıq mádeniyatın rawajlandırıwǵa emes,

al kitapxanalardıń jámiyetge áhmiyetin arttırıwǵa xızmet etedi. Kóplegen kitapxanalarda bar fondlar eski hám paydalanıwshılardıń házirgi mútájliklerine sáykes kelmeydi. Kitapxana fondlarınıń eskirgeni hám jańalanbaytuǵınlıǵı tiykarınan, jańa basılımlardıń jeterli satıp alınbay atırǵanı, bar kitaplardıń fizikalıq jaqtan eskirip qalǵanı hám zamanagóy ilimiy-texnikalıq ádebiyatlardıń az ekenligi menen baylanıslı. Bunnan tısqari, oqıwshılar hám izertlewshiler zamanagóy ilim hám texnologiyalar boyınsha áhmiyetli maǵlıwmatlardı izlep atırǵan bir waqıtta, kitapxanalardaǵı kópshilik resurslar usı talapqa juwap bere almaydı. Sol sebepli, kitapxana fondların turaqlı jańalap barıw, paydalanıwshılardıń talapların úyreniw hám eń talap joqarı bolǵan ádebiyatlardı satıp alıw úlken áhmiyetke iye. Kitap hám málimleme resursların dáwirlik túrde jańalaw, elektron kitaplar hám audio resurslar menen támiyinlew, kitapxana fondların sanlastırıw hám onlayn paydalanıwǵa ruxsat beriw menen bunday mashqalalardıń saplastırılıwına sheshim tabılıwı múmkin. Kóplegen kitapxanalar belgili bir is saatlarında isleydi hám bul ayırım paydalanıwshılar ushın

qolaysızlıq tuwdıradı. Kitapxana jumis saatların keńeytiw yáki 24/7 xızmet kórsetiw sistemasın jolǵa qoyıw. Bul tiykarınan onlayn kitapxana xızmetlerin hám mobil qosımshalar arqalı aralıqtan xızmetlerdi jolǵa qoyıw arqalı ámelge asırıladı. Házirgi waqıtta úlken qalalardaǵı kitapxanalar jaqsı rawajlangan bolsa da, awıllıq jerlerde kitapxana resurslarınıń jetispewshiligi baqlanadı. Aymaqlıq kitapxanalar arasında málimleme almasıw sistemasın jolǵa qoyıw, awıllıq kitapxanalarǵa ayırıqsha itibar qaratıw hám investiciyalardı tartıw.

Kitapxanalar jámiyettiń intellektual hám mádeniy rawajlanıwına úlken úles qosatuǵın mákemeler bolıp esaplanadı. Biraq, olardıń nátiyjeli jumis islewi ushın bar mashqalalardı sheshiw zárúr. Finanslıq támiynattı jaqsılaw, cifrlı texnologiyalardı engiziw, kitapxanashılardıń mamalıǵın arttırıw hám paydalanıwshılardı tartıw - kitapxana málimleme jumisınń nátiyjeliligin arttırıwdıń tiykarǵı jolları bolıp tabıladı. Eger bul máselelerge kompleksli qatnasta bolsaq, kitapxanalar keleshekte de óz áhmiyetin saqlap qalıp, jáne de rawajlanıwı múmkin.

Paydalanılǵan ádebiyatlar

1. I.J.Yuldashev, O.Nosirov Kutubxona - axborot xızmati: nazariyasi va uslubiyoti T.: -2019
2. Худайбергенова Маржан Балтабаевна. Китапхана-мәлимләме тараўын басқарыў усылларын жетилистириў eurasian journal of academic research. Innovative Academy ResearchSupportCenterUIF=8.1|SJIF5.68. <https://www.doi.org/10.5281/zenodo.10020575>
3. Sharipova D. Shamshetova H. Qaraqalpaqstanda kitapxanalardıń payda bolıwı hám olardı rawajlandırıwdıń aktual máseleleri <https://wordlyknowledge.uz/>
4. Aytimova D. Kitapxana iskerligin rawajlandırıwda innovacion texnologiyalardıń áhmiyeti <https://uzdsmi-nf.uz/jurnal-haqida/>.
5. Buckland, M. Documentation, information science, and library science in the U.S.A. (1996) Information Processing and Management, 32 (1), pp. 63-76. doi: 10.1016/0306-4573(95)00050-Q
6. Иванчукова, Т. А., & Булавкина, И. В. Выставочная деятельность информационно-библиотечного центра. Литература, 40, 41.

REZYUME. Bul maqalada kitapxana iskerliginde payda bolatuǵın bir qatar mashqalalar hám olardı saplastırıw joybarları tuwralı sóz etilgen.

РЕЗИОМЕ. В данной статье рассматривается ряд проблем, возникающих в библиотечной деятельности, и проекты по их устранению.

SUMMARY. This article discusses a number of problems arising in library activities and projects to address them.